

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Τα μνημεία και η καπηλεία τους

Η ίδρυση οργανωμένων νεκροταφείων από την αρχή της Νεολιθικής Εποχής έχει ερμηνευτεί ως ένα είδος τίτλου ιδιοκτησίας του τόπου, όπου ορισμένες κοινωνίες μετά την εγκατάλειψη του πλάνητα βίου και το πέρασμά τους στην παραγωγική διαδικασία επέλεξαν να εγκατασταθούν μόνιμα. Συνέδεσαν δηλαδή τον τόπο αυτό με την ιστορία τους και οι θαμμένοι εκεί πρόγονοι το πιστοποιούσαν. Η έννοια της πατρίδας χάνει την υπόστασή της χωρίς τους τάφους των προγόνων. Γι' αυτό και ο παιάνας που ήχησε πριν από τη ναυμαχία της Σαλαμίνας καλούσε τους Έλληνες να πολεμήσουν για να ελευθερώσουν, μεταξύ άλλων, και τους τάφους των προγόνων («θήκας τε προγόνων», Αισχύλου Πέρσαι 405).

Ακόμη σήμερα, λαοί που αποκτούν την ανεξαρτησία τους χρησιμοποιούν κατά κανόνα τα αρχαία μνημεία για να διαμορφώσουν την εθνική τους ταυτότητα. Εξάιρεση δεν αποτέλεσαν οι Έλληνες, αν λάβουμε υπόψη μας την προτροπή του Μακρυγιάννη προς τους συμπολεμιστές σχετικά με τον σεβασμό που πρέπει να δείχνουν προς τα αρχαία: «γι' αυτά πολεμήσαμε». Αν όμως αυτό, ως γενικός κανόνας, μπορεί να θεωρηθεί θεμιτό, σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να δικαιολογήσει την παντοειδή καπηλεία των μνημείων από οπουδήποτε κι αν προέρχεται. Γιατί τα μνημεία, ακίνητα και κινητά, αποτελούν τις πιο χειροπιαστές μαρτυρίες του παρελθόντος, είναι τεκμήρια για την ιστορία της ανθρωπότητας. Αποτελούν, συνεπώς, μέρος της παγκόσμιας πολιτισμικής κληρονομιάς και οι λαοί που τυχαίνει να ζουν στον τόπο, όπου αυτά βρίσκονται, δεν είναι παρά προσωρινοί διαχειριστές τους. Τα μνημεία ενσαρκώνουν αξίες που οι διαχειριστές τους ούτε να αγνοούν ούτε να παραβλέπουν επιτρέπεται.

Ως αδιαμφισβήτητες ιστορικές μαρτυρίες τα μνημεία έχουν επιστημονική αξία, της οποίας η διάσωση⁹ πρέπει να είναι το κύριο μέλημα κάθε διαχειριστή τους. Παράλληλα, ως ιστορικά τεκμήρια, έχουν και αξία εκπαιδευτική, εφ' όσον μέσα από αυτά οι άνθρωποι διδάσκονται τη δική τους ιστορία. Οι δύο αυτές αξίες πρέπει να αποτελούν την πυξίδα για οποιαδήποτε επέμβαση στα μνημεία που τις ενσαρκώνουν. Καμιά φορά μπορεί να αναγνωριστεί και αξία καλλιτεχνική ή αισθητική. Η αξία αυτή ενδέχεται να αποδειχτεί σχετική, ανάλογα με τις προτιμήσεις που είναι του συρμού σε κάθε εποχή. Τα μαρμάρινα Κυκλαδικά ειδώλια της 3ης χιλιετίας π.Χ., για παράδειγμα, σχεδόν μέχρι τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο θεωρούνταν άτεχνα έργα βαρβαρικής τέχνης. Όταν όμως οι τεχνοκρίτες τα αναγνώρισαν ως πρωτοποριακά δημιουργήματα που μπορούσαν να συγκριθούν με τα έργα μοντέρνας τέχνης, έγιναν του συρμού σε τέτοιο βαθμό, ώστε να λεηλατηθούν χιλιάδες πρωτοκυκλαδικοί τάφοι προκειμένου να καλυφθεί η μεγάλη ζήτησή τους στην παγκόσμια αγορά. Τη στιγμή όμως εκείνη διαπράχτηκε το μεγάλο έγκλημα: η βίαιη απόσπαση από τις συνάφειές τους τα απογύμνωσε από την επιστημονική τους αξία. Τα μετέτρεψε σε εμπορεύσιμα αντικείμενα προσδίδοντάς τους μian εντελώς διαφορετική αξία, την οικονομική. Όπως αντιλαμβάνεται κανείς, η τελευταία αυτή αξία είναι η πιο ταπεινή και οδηγεί στην πιο ταπεινωτική μεταχείριση των μνημείων. Και πάντως δεν είναι αυτή, αλλά οι άλλες αξίες που υπαγόρευαν τη συνταγματική επιταγή για τη χώρα μας ότι τα αρχαία ανήκουν στο Κράτος και αυτό έχει την αποκλειστική ευθύνη για τη φύλαξη, συντήρηση και προστασία τους ως κειμηλίων της παγκόσμιας πολιτισμικής κληρονομιάς.

Είναι όμως αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι τόσο ως πολίτες όσο και, δυστυχώς, ως επίσημη πολιτεία, την πιο ταπεινή αξία, την οικονομική, την αναδεικνύουμε, φανερά ή συγκαλυμμένα, ως πρώτη προτεραιότητας. Γιατί δεν είναι μόνο η λαθραία ανασκαφή αρχαίων και η εμπορία τους που τα ευτελίζει υποβαθμίζοντάς τα σε αντικείμενα οικονομικής συναλλαγής. Τον ίδιο ευτελισμό υφίστανται και με οποιαδήποτε άλλη εκμετάλλευσή τους πέρα από την ανάδειξη των βασικών αξιών τους ως ιστορικών μαρτυριών. Είναι καπηλεία η χρησιμοποίησή τους ως μέσων είτε κοινωνικής προβολής από τυχόν ιδιώτες κατόχους των, είτε ως κεφαλαίου για οικονομική ανάπτυξη είτε ακόμη και για τους λεγόμενους «εθνικούς» σκοπούς. Για παράδειγμα, ποιος εθνικός σκοπός εκπληρώθηκε με το πνίξιμο των μνημείων της Ακρόπολης μέσα σε πυροτεχνήματα και καπνούς προκειμένου η Ελλάδα να υποδεχτεί τη νέα χιλιετία; Ή με τη γελοιοποίηση του Καλλιμάρμαρου Σταδίου, όταν με την ευκαιρία της έναρξης του διεθνούς πρωταθλήματος αγώνων στίβου (1977) το μασκαρέψαμε με μια τερατώδη ψεύτικη πύλη που θύμιζε Καρνάκ, εκατέρωθεν της οποίας μάλιστα τοποθετήσαμε σε ρόλο τροχονόμου, γελοιοποιώντας τον κι αυτόν, τον Απόλλωνα από το αέτωμα του ναού του Διός στην Ολυμπία; Οπωσδήποτε, με τις ενέργειές μας αυτές ούτε την ιστορική αξία των μνημείων ούτε τα

ιδανικά που ενσαρκώνουν αναδείξαμε. Γιατί ο εθνικός σκοπός είναι ένας και μοναδικός: η διαφύλαξη και προστασία των μνημείων ως κλημάτων της ανθρωπότητας εσαεί.

Του κ. Χρ. Γ. Ντούμα, ομότιμου καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών (διασκευή)

29.03.2009 ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ»

ΖΗΤΟΥΜΕΝΑ

A). Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100 – 120 λέξεις).

Μονάδες 25

B. 1. Να σχολιάσετε το περιεχόμενο του ακόλουθου αποσπάσματος από το κείμενο σε μία παράγραφο 80 – 100 λέξεων: «... η τελευταία αυτή αξία (οικονομική) είναι η πιο ταπεινή και οδηγεί στην πιο ταπεινωτική μεταχείριση των μνημείων.»

Μονάδες 10

B. 2. Να κάνετε δομική ανάλυση (τρόποι ανάπτυξης – δομικά στοιχεία) της τέταρτης παραγράφου του κειμένου («Είναι όμως αδιαμφισβήτητο γεγονός ... της ανθρωπότητας εσαεί».

Μονάδες 10

B. 3. α) Να δικαιολογήσετε τη χρήση των εισαγωγικών στις παρακάτω περιπτώσεις:

1. «γι' αυτά πολεμήσαμε» 2^η παράγραφος
2. «εθνικούς» 4^η παράγραφος

Μονάδες 5

β) Να μετατρέψετε το ακόλουθο απόσπασμα από την ενεργητική στην παθητική σύνταξη:

«Συνέδεσαν δηλαδή τον τόπο αυτό με την ιστορία τους και οι θαμμένοι εκεί πρόγονοι το πιστοποιούσαν».

Μονάδες 5

B. 4. Να δώσετε ένα αντώνυμο για κάθε μία από τις λέξεις που ακολουθούν:
μόνιμα, προτροπή, αγνοούν, ταπεινή, έναρξης

Μονάδες 5

Γ) ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

Υποθέστε ότι εκπροσωπείτε τη χώρα μας σε ένα ευρωπαϊκό συνέδριο νεολαίας με θέμα «Μνημεία και Πολιτισμός». Σε ομιλία που θα εκφωνήσετε, να αναφερθείτε στη σημασία των μνημείων ως αναπόσπαστο κομμάτι της παράδοσης για κάθε λαό και στην ανάγκη επαναπατρισμού των Παρθενώνειων γλυπτών, ως κομμάτι της ελληνικής παράδοσης, από το Βρετανικό μουσείο. (500 – 600 λέξεις)

Μονάδες 40